

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. IV. De Accusatore.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

rant leges sæculares, saltem de facto, ad mortale non obstringere, nisi id expresse declarent; Immo addit, idem dicendum probabiliter de iudicibus Ecclesiasticis, quia Sacri Canones ventantes, ne munera accipiantur a iudicibus, nisi forte esculenta & poculenta, aut quæ ex mera liberalitate offeruntur, & paucis diebus consumi possunt, non utuntur alio verbo, quam *Mandamus*, quod non ostendit obligationem ad mortalem culpam, ex Cajet., Azor., Sà.

X. Dubium est, An dantes munera iudicibus peccent?

Respondeo, non peccare, si dent ea, quæ licite potest iudex accipere; immo nec peccare, si dent ea, quæ illicite accipiuntur, modo dentur, & offerantur ad redimendam vexationem injustam. Cavendum tamen, ne litigantes facile credant vexationem injustam intercedere, vel quod iudex facilius expediat causas, ob quas munera accipit. Ubi notandum, iudicium famulos peccare, si aliquibus facilem aditum ad iudicem præbeant propter munera accepta, injuste alios excludendo; quia non sine injustitia id faciunt: Licebit tamen etiam iisdem munera dare ad vexationem redimendam; Quamvis qui ad redimendam vexationem munera accipiunt, peccent, & teneantur ad restitutionem; quia in vitis absolute dominis ea accipiuntur.

ARTICULUS IV.

De Accusatore.

I. *Accusatio differt a denunciatione iuridica, eo quod hæc fieri possit solis verbis sine aliis solemnitatibus propriis accusationis; Nec tenetur denunciator crimen probare, & pœnam talionis subire; Differt etiam a denunciatione paterna, quia hæc ordinatur ad emendationem, non*

ad punitionem Rei. Quanam dicatur denunciatio Canonica?

II. *Denunciatio paterna in foro Ecclesiastico transire potest in iudiciale. Ad paternam denunciationem præcedere debet fraternæ correctio, non ad accusationem.*

III. *Licetum est accusare, vel iudicialiter denunciare reum propter injurias nobis irrogatas, & propter quodcumque crimen, licet occultum.*

IV. *Num præmitti debeat accusationi correctio fraternæ? Num condonare offensas sit solum consilium, ita ut licite possimus reum accusare, non ex odio erga illum, sed ex amore justitiæ?*

V. *Raro in praxi peccatur, si ob offensas occultas nobis irrogatas reum accusamus, si odium omnino absit.*

VI. *Qui omittit accusationem, vel denunciationem debitam ex charitate, peccat; sed non tenetur ad restitutionem, nisi ad illam teneatur ex justitiâ.*

VII. *Plurimi sunt, qui ab accusando repelluntur.*

VIII. *In nonnullis casibus non licet reum accusare, etiam posito Superioris præcepto.*

I. **A**ccusatio est Delatio criminis libello facta ad vindictam publicam; ita ut scribatur nomen accusatoris, & accusati, species delicti, tempus, & locus, ac demum accusator obliget se ad pœnam talionis, si non probet crimen, quod defert: Quamvis hoc postremum non sit amplius in usu, ut videre est apud Farinac. quæst. 16., qui late ostendit, quomodo, & quando calumniator sit puniendus. Differt itaque accusatio a Denunciatione iuridica, quod hæc potest fieri solis verbis, & sine dictis solemnitatibus; nec tenetur denunciator probare crimen, & subire pœnam talionis. Differt etiam a Denunciatione

paterna, quia hæc non ordinatur ad punitionem, sicut denunciatio judicialis, sed solum ad emendationem fratris. Quod si quis superiori deferat crimen, ut pro suo munere faciat, quod judicabit expediens, sive solum corrigendo, sive puniendo delinquentem, talis denunciatio dicitur proprie canonica.

II. Notat hic Azor. part. 3. lib. 13. cap. 19., quod denunciatio paterna in foro Ecclesiastico transire possit in judiciale; Si enim reus post paternam denunciationem non corrigatur, tunc denunciatur Prælo tanquam Judici, qui procedere incipit contra illum per inquisitionem, & excommunicando, nisi intra tempus determinatum destiterit. Notat etiam idem Azor. loc. cit. contra alios, quod correctio fraterna præmitti debeat ex præcepto Christi Domini solum denunciationi paternæ, non vero accusationi, quia illa ordinatur ad emendationem, hæc vero ad punitionem; unde etiam emendatus potest accusari, non tamen paterne denunciari.

III. Quaritur nunc primo, An licite possimus accusare, vel saltem judicialiter denunciare reum propter quamcumque injuriam nobis factam, licet illa probari non possit?

Respondeo, ex genere licitam esse accusationem, si modo debito fiat, quia est actus virtutis justitiæ; unde si quis accuset non ex odio, aut animo vindictæ, sed amore justitiæ, & ut scelerati timore pœnæ cohibeantur, actum virtutis exercet.

IV. Quamvis autem ex divina institutione dicamus in Oratione dominica, *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*; hoc tamen non est præceptum dimittendi injurias nobis factas, sed consilium, quia facillimum est, ut qui injurias sibi irrogatas non vult dimittere, eas non dimittat ex odio erga of-

fensores, non vero ex amore justitiæ. Debet autem debito modo fieri accusatio, ut sit licita; nam ex Evangelio præmitti debet correctio fraterna, præcipiente Domino, *Si peccaverit in te, &c.*, quamvis, ut notavimus, Azor. putet correctionem præmittendam esse solum denunciationi paternæ, non accusationi. Sed Fagund. lib. 8. in Decalog. cap. 47. docet, quod licet delictum sit omnino occultum, adhuc teneamur accusationi præmittere monitionem fraternam, quando est spes emendationis; non tamen si delictum probari possit in judicio; etenim qui ita publice deliquit, dedit unicuique jus, ut accusaretur; & nimis durum videtur obligare ad præmittendam correctionem accusationi eum, qui atroci injuria est affectus. Lug. autem apud Tambur. hic cap. 2. §. 4. cum Suar., Molin., Filliuc. putat probabilius esse, quod crimen occultum possit etiam denunciari absque malitia detractionis, quia præponderat famæ illius bonum publicum, contra quod esset, si homines scelerati persuaderent sibi posse peccare absque metu pœnæ, quamdiu delicta non sunt divulgata.

V. Demum Tambur. putat, raro in praxi peccari, si occultissima crimina judici deferantur ab iis, qui injuriam passi sunt, vel ad quos injuria pertinet, ut sunt pater, frater, &c., modo absit omnino odium, aut desiderium injustæ vindictæ. Ratio est, quia fere nunquam habetur spes emendationis in criminibus, quæ adeo occulte committuntur; Et ad bonum publicum pertinet, ut corrigantur, & puniantur. Favet huic doctrinæ praxis, quam approbat Less. lib. 2. cap. 29. num. 131. contra Navar., per quam judices sæculares nulla præcedente infamia ex simplici delatione alicujus procedunt ad specialem inquisitionem contra aliquam personam.

VI. Quæ-

VI. Quæritur secundo, An peccet, & ad restitutionem teneatur, qui delinquentem non accusat?

Respondeo cum communi apud Busemb., raro homines teneri ad accusandum, ut constat ex praxi timoratorum. Verum peccat mortaliter contra charitatem, qui non accusat, vel saltem denunciatur delictum, quod vergit in damnum publicum, aut privatum. Ratio est, quia quilibet tenetur sub gravi peccato succurrere proximo graviter indigenti, quando potest sine suo gravi incommodo; Nam Eccles. 17. dicitur, *Unicuique mandavit Deus de proximo suo*. Non tenetur tamen ad restitutionem, qui accusationem debitam omittit, nisi quando ex iustitia tenetur accusare, ut cultos, non vero quando tenetur solum ex charitate.

VII. Quæritur tertio, Quinam in iudicio repellantur ab accusando?

Respondeo cum Bonac., Less., & Farinac. repelluntur excommunicatos, publicos concubinos, usurarios, & quoscumque iure infames, excepto casu hæresis, proditoris, & criminis læsæ Majestatis; tunc enim quilibet admittitur; Sicut etiam si quis suam, vel suorum injuriam prosequatur, ex leg. *Hi tamen omnes, ff. de Accusatione*. Secundo, repelluntur ob decentiam subditi, filii, servi relate ad suos Prælatos, parentes, dominos; nisi contrarium exposcat bonum commune. Tertio, Clerici ratione decentiæ status non possunt laicos in causa sanguinis accusare; excepto casu hæresis, criminis læsæ Majestatis, & aliis, quæ respiciunt bonum aut publicum, aut proprium, aut innocentis; & præmissa protestatione, quod non intendatur vindicta sanguinis, sed bonum commune vel proprium, vel proximi. Quarto, excluditur inimicus capitalis, quia facile calumniator potius est, quam accusator. Quinto ex Foller. apud Trull., non possunt laici accusare Sa-

cerdotes, nisi hæreticos, sacrilegos, simoniacos, bonorum Ecclesiæ dilapidatores, &c.; Nec admittitur ad accusandum sæmina, nec secularis, aut Clericus contra Regulares, cum sint diverſi fori.

VIII. Quæritur ultimo, In quibusnam casibus nemo potest accusare, etiam posito Superioris præcepto?

Respondeo, Primo, si delinquens sit emendatus, nec subsit periculo proximo relabendi, & parti læsæ satisfecerit, nec aliis imminet periculum. Secundo, si crimen sub secreto naturali quis noverit, ut consultor, advocatus, &c.; nisi tamen qui secretum commisit, Rempublicam, vel innocentem vexaret, nec vellet desistere. Tertio, si crimen probare cogeretur, nec posset. Quarto, si imminet periculum honoris, vitæ, vel rerum suarum; non enim cum tanto incommodo parere tenemur legi humanæ. Quinto, si crimen est occultum, unde ex delatione solum infamia proximi sequeretur sine causa; ut notat Busemb.

ARTICULUS V.

De Testibus, & Notariis.

- I. *Quinam testes requirantur, & sufficiant, ut possit Reus damnari? Quinam vero iure Canonico, quinam iure civili inhabiles sunt ad testandum?*
- II. *Nemo tenetur testari, nisi a charitate, aut a præcepto superioris ad testandum adigatur. Num. teneatur ad restitutionem, qui contra præceptum superioris renuit testari?*
- III. *In quibus casibus non datur obligatio testandi, etiam posito præcepto Superioris?*
- IV. *Non tenemur, sed possumus offerre nosmet ad testandum ad vitam innocentis salvandam, quamvis inde sequatur mors delinquentis.*

V. Te.